

juny 1979

SERRA D'OR

MAILLOL, ACTUALITAT

Joan Ainaud de Lasarte, Alicia Suárez i Mercè Vidal

"CC", HISTÒRIA D'UN MOVIMENT POLÍTIC

Xavier Muñoz Pujol

PLOR SOBRE EL CREPUSCLE
DELS ANYS SETANTA

Alexandre Cirici

passar el dia,
empènyer
l'any

la història, demà

Qualsevol historiador mitjanament conscient sap que el seu treball —la «veracitat» del seu discurs, en definitiva— depèn de les «fonts» de què disposa: moltes o poques, segures o no, d'una procedència o d'una altra, documents o monuments. I, en realitat, la «història», allò que s'escriu amb la pretensió de «fer història», mai no ha merescut un respecte «científic», ni tan sols aproximatiu, just per aquesta dificultat d'origens. Per establir els «fets», i per interpretar-los, calia i cal que les dades a manejar siguin fiables, abundants i complementàries. De vegades, poso per cas, quan lleigeixo una docta monografia sobre el segle IX o el X, i no vull referir-me a temps més reculats i més confusos, m'admiro de com l'autor, a base d'una dotzena, de dotzena i mitja, si volem de tres dotzenes, de pergamins aventuradament salvats, gosa construir narracions i explicacions d'una esplèndida contundença. Sens dubte, la quantitat de conjectures que l'erudit hi aporta és impressionant: el lector no acaba d'adonar-se'n; però, un minut de reflexió resulta suficient per sentir-se alarmat. Pensem en els pergamins perduts, que potser eren tota una altra cosa; i pensem, sobretot, en les «notícies» necessàries que no van tenir accés al pergami, i que ignorarem per sempre més.

L'exemple no és extremós. O sí. Tant se val. En èpoques més pròximes, la pape-rassa dels arxius sol produir als estudiosos la sensació de dominar unes «fonts» més vastes i, per tant, de més confiança. No dic que no. Només que, per desgràcia, sovint s'hi han interferit destruccions o desdies, i el material assequible té buits i intermitències vacil·lants. Els investigadors ho han de tenir en compte. De més a més, hi ha la fallàcia intrínseca de les redaccions oficials. La burocràcia, llevat de les peces de circulació restringida, que avui anomenen *top secret*, ha produït generalment escrits calculadament deformadors. Una acta d'una reunió crítica, sigui a l'alt nivell ministerial, sigui en les minúcies d'un municipi, passant per tot el que s'hagi de passar, mai no recull la vivacitat de la lluita d'interessos en tràmit. Avui, amb les maquinetes magnetofòniques, si fossin aplicables i a disposició del públic, l'historiador podria valer-se de recursos més circumspectes: el Watergate permanent. Però no és d'esperar. Els «papers» —oficis, actes, contractes, expedients, processos, rebuts, i estadístiques i enquestes—, ¿fins a quin punt ens il·lustren de la «veritat» quotidiana? Tot això és més fals que l'ànima de Judes.

Una «font» imprescindible per a confeccionar la «història», i la «història» tal com va,

seria, per al futur, una sèrie de protocols notariais. El pobre historiador de l'any dos-mil-i-tants cauria en el parany de la insidia. El notari es limita a «donar fe» d'allò que li diuen els qui compareixen davant seu: firma i cobra. El «tracte» protocolitzat ¿reflecteix el pacte previ dels qui hi intervenen? Les «multinacionals», les «nacionals» i la resta, queden mig difuminades a través dels trucs del Codi Mercantil i de la Llei de Societats Anònimes. ¿I com historiar un «banc», si no és *pro domo*? Potser en l'àrea agrària, el Registre de la Propietat facilitaria informacions clares. Clares? Els historiadors que s'adrecen a la confecció d'«història econòmica» —que, ben mirat, és la «història» *tout court*— entropessen, entropessaran amb l'obstacle de les comptabilitats i dels seus titulars, que no dissimulen el que són, però que per estalviar-se impostos i no ferir susceptibilitats pseudopatriòtiques fan mans i mànecues en els despatxos notariais.

¿I què farà l'historiador de demà davant l'hemeroteca? L'historiador que només treballa amb la lletra impresa és un personatge especial, lògic en el nostre context social. Busquen en les planes groguenques dels diaris de fa cent anys, de fa cinquanta anys. De quaranta anys ençà? La premsa espanyola del Franquisme, subordinada a la censura i a la consigna, ¿és una «font» per a l'historiador? Sí i no. Segons com l'analitzin. Convé començar amb una aprensió metòdica. La premsa sempre ha estat al servei d'unes «causes» òbvies: actualment, més que mai. L'historiador que acut als diaris i a les revistes del segle XIX ja pot advertir que són uns paranys, i pitjor encara els posteriors. La informació tergiversada de les agències de premsa espanyoles, subordinades als ministeris i servides per subnormals històricament feixistes, ¿seran una «font» historiogràfica el dia de demà? Una manifestació d'ultres, de dos centenars d'energümens, es convertirà en tres mil «patriotes» que pensen redimir la Civilització Occidental i Cristiana; vint o trenta mil obrers que es puguin manifestar per una incidència laboral agra, seran disminuïts, o silenciats, perquè serien una «amença revolucionària». L'historiador de demà, si ha d'historiar-nos a nosaltres, haurà de fugir de la premsa. O al contrari: haurà d'acudir a la premsa, no per les «notícies», sinó per les «opinions». «Opinions» que tampoc no hauran estat proferides amb un mínim de tolerància. Dic tolerància: la llibertat és més.

Entre les «fonts» històriques que haurà d'utilitzar la generació immediata, ¿per què no també la «font oral»? En seria un correctiu: un correctiu de les oficines. La hi

pòtesi d'una «història oral» mira de prosperar. Estic una mica familiaritzat amb la bibliografia del ram, i crec que l'operació és arriscada, però no desdenyable. Una «font oral» en el ple del segle XX i enmig d'una societat industrialitzada —antifolk-lòrica—, la podem fer callar? El projecte de la «història oral» va més enllà del «reporterisme»: del sensacionalisme periodístic. Serien, o haurien de ser, relacions autobiogràfiques de la gent subalterna, protagonistes o testimonis de la «història» a nivell menor. O sigui: els soldats, els obrers, els presos, els maquiats, els conspiradors, els pagesos, els exiliats... Les experiències respectives no s'integren en la documentació burocràtica ni en els llibres de memòries o de doctrina que foten els directius. Són provisions de notícies procedents de la dispersa angúnia «històrica» del país després de la Guerra d'Espanya... Les «fonts» arxivístiques de la nostra història contemporània —la de la Guerra, la de la Postguerra, la de l'Enorme Franquisme, la de la Transició, la de l'actual pirull democràtic...— són escasses, miserables. Les «fonts orals»?

La temptativa d'una «història oral» ha despertat, naturalment, grans suspicacions entre els historiadors d'arxius i d'hemeroteca. Ells ja saben que són ben poca cosa. Però, què pot ser una «història oral»? ¿Quina credibilitat ens oferirà, o ens oferirà, la seva precipitació? Que jo sàpiga, entre nosaltres, encara s'ha parlat poc, si és que se n'ha parlat, de la «història oral»... De cara a demà, i amb les reticències que ens correspon acceptar, la recollecció de testimoniatges directes serà d'una immensa utilitat. Seran testimoniatges directes que no constaran en els documents: la fam, la crispació política, la presó, les afiliacions de partit, els capellans progress, les vagues no notificades pel Govern, els prodigiosos embolics sexuals. Tots som «història», i algú, en observar-nos com a història, haurà de sospesar si les «fonts» són útils o no. Els pergamins carolingis de Raimon d'Abadal, són un extrem; l'altre, avui, ¿quin extrem és? Unes eleccions? ¿Un simulacre idiotament regionalista d'una Generalitat enganxada a Madrid? Bé: tot això serà «història oral»: les motivacions electorals, els records de les trinxeres i dels calabossos, l'estraperlo i els seus *cupos*, la poesia lírica autòctona i «el català, llengua de la burgesia», i les associacions de veïns, i els cantants que excitaven auditoris, i les càtedres, i els botiguers, i els immigrants, i...

La «història», demà... I demà, la «història» encara no serà «història». Serà política.

JOAN FUSTER